

قرآن شفا دهنده و عامل استقامت در برابر بیماری‌ها

مصطفی قانعی^{*۱}

^۱ دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله الاعظم (عج)، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

سرمقاله

تاریخچه مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴ آبان ۱۳۹۰

تاریخ تجدید نظر: ۱۶ آبان ۱۳۹۰

تاریخ پذیرش: ۲۵ آبان ۱۳۹۰

کلمات کلیدی:

قرآن

شفا

بیماری‌زا

باکتری استرپتوکوک

طریقه ارجاع به این مقاله:

قانعی م. قرآن شفا دهنده و عامل استقامت در برابر بیماری‌ها. قرآن و طب. ۱۳۹۰؛ ۱(۲): ۱-۳. شناسه ثابت مقاله: 10.5812/quranmed.7170

کلیه حقوق انتشارات مقاله نزد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محفوظ است. نشر توسط شرکت کوثر

علم پزشکی می‌دانیم بین بیماری و داروی آن با همدیگر سختی همبستگی دارند. هرچه که اطلاع از بیماری بیشتر شود و نحوه ایجاد بیماری و پیشرفت آن شناخته شوند و عوامل خطر ساز آن و عوامل تشدید کننده آن شناسایی شوند، کنترل و درمان بیماری با موفقیت بیشتری انجام خواهد شد. برای مثال روماتیسم قلبی، بیماری است که در آن دریچه قلب به واسطه عفونت با باکتری استرپتوکوک آسیب می‌بیند. عامل این بیماری باکتری استرپتوکوک است و در هنگام شروع علائم، محل ابتلای بیماری لوزه‌های مستقر در حلق است.

امروزه این بیماری شناخته شده و علت آن را می‌دانیم درمان آن نیز به وسیله بنزاتین پنی سیلین انجام می‌شود. با درمان بیماری گلودرد چرکی استرپتوکوکی، بیماری کاملاً درمان می‌شود. امروزه شاهدیم که روماتیسم قلبی به شدت کاهش یافته است. این نشان می‌دهد که درمان این بیماری با شناخت صحیح از آن و بر اساس علم صورت گرفته است.

در حالیکه در درمان بیماری اسکرودرمی موفقیت نداشتیم. چون علت دقیق آن را نمی‌دانیم و عوامل خطر ساز را به درستی نمی‌شناسیم لذا درمان‌های ما نیز قرین موفقیت نیست.

اکنون در علم پزشکی این موضوع به یک امر یقینی تبدیل شده است که تا هنگامی که روند بروز بیماری و عوامل خطر ساز و زمینه‌ای آن کاملاً شناخته نشود، درمان بیماری توأم با موفقیت نخواهد بود.

پس برای رسیدن به درمان هر درد ابتدا باید درد را بشناسیم و علت و عوامل

در آیات متعددی در قرآن مجید به شفا و بهبود بخشی قرآن تاکید شده است. « و نزل من القرآن ما هو شفاء و رحمه للمومنین و لایزید الظالمین الاخسار» (۱).

قل هو للذین امنو هدی و شفاء؛ ای پیامبر! به مردم بگو، این قرآنی که در میان شماست، از برای آن کسانی که ایمان آورده‌اند هدایت و شفای درد آن‌هاست (۲).

و در آیه دیگر می‌فرماید:

یا ایها الذین الناس قد جاتکم موعظه من ربکم و شفاء لما فی الصدور و هدی و رحمه للمومنین؛ «ای مردم دنیا! حقیقتاً از جانب خداوند برای شما موعظه‌ای آمد (قرآن) و آن شفای دردهایی است که در سینه‌هاست، و همان هدایت و رحمت است از برای مؤمنین» (۳).

در آیه ۸۲ سوره اسرا نزول قرآن را قرین با شفا و رحمت برای مومنان دانسته است. در مراجعه به تفسیر المیزان، حضرت علامه طباطبایی رحمت الله علیه می‌فرماید: «شفا» حتماً باید مسبوق به «مرضی» باشد (۴).

اکنون به علم طب مراجعه می‌کنیم تا بهتر مفهوم این آیه را درک کنیم. در

*نویسنده مسئول: مصطفی قانعی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله الاعظم (عج)، تهران، ایران.

پست الکترونیکی: mghaneister@gmail.com

DOI: 10.5812/quranmed.7170

کلیه حقوق انتشارات مقاله نزد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محفوظ است. نشر توسط شرکت کوثر

انسان در مواجهه با عامل بیماری‌زا مصون می‌ماند. واکسن استقامت در مقابل بیماری را به ارمغان می‌آورد ولی در زمانی که آنتی‌بیوتیک می‌دهیم بیماری را با خاصیت شفاء‌دهندگی پنی‌سیلین هدف قرار می‌دهیم. این خاصیت قرآن را چگونه تعبیر کنیم. هم واکسن است و هم درمان است. یک انسان یا می‌خواهد بیمار نشود و از خاصیت پیشگیری قرآن استفاده کند یا بیمار شده و باید درمان شود. با این تعبیر کسی نیست که از قرآن بهره نبرد.

اکنون به بیماری‌های انسان و نیازهای انسان به واکسن برمیگردیم انسان یک مرتبه تن یا جسمانی دارد این پایین‌ترین مرتبه انسان است. انسان مراتب دیگری نیز دارد که شامل خیال و وهم و عقل است و این مراتب نیز دچار امراض می‌شوند و امراض این مراتب خطرناک‌تر از بیماری جسمانی است. در این مراتب خیال و وهم و عقل ما اطلاعاتی از بیماری‌های آن نداریم و راه پیشگیری از ابتلای آن را نمی‌دانیم و درمان آن را نمی‌دانیم. زمانی را که ما در درمان بیماری تن یا جسم وارد شدیم علل بیماری را شناسایی کردیم. نحوه بیماری‌زایی را شناختیم. علائم و نشانه‌های بالینی را ذکر کردیم و سپس با تمام این اطلاعات درمان را پایه‌گذاری کردیم قرآن می‌فرماید در بیماری‌های خیال و وهم و عقل تمام این توانایی را دارد و قدرت پیشگیری نیز دارد. با این تعبیر به گنجینه عظیمی دست‌یافته‌ایم که شرح آن انسان را نجات می‌دهد.

در معارف منتقل شده از جانب اهل بیت به این مفاهیم بلند اشاره شده است: رسول خدا (ص) فرمودند: علیکم بالقرآن فانه الشفاء النافع و الدواء المبارک و عصمه لمن تمسک به و نجاه لمن تبعه. بر شما باد به کتاب خدا زیرا قرآن شفای سودمند و داروی پربرکت است و حافظ کسی است که به آن تمسک جوید و نجات‌بخش کسی که از آن پیروی کند (۶).

در حدیث شریف نبوی فوق‌الذکر هم به جنبه درمانی قرآن اشاره شده است و هم به جنبه ایمنی‌زایی آن.

قال رسول الله (ص): «خیر الدواء القرآن» «بهترین دارو، قرآن است (۷). امام علی (ع): «لا تستشفین بغير القرآن فانه من کل داء شاف». به غیر قرآن شفا مجوید، زیرا که از هر دردی، شفا دهنده خواهد بود (۸).

امام کاظم (ع) فرمودند: «فی القرآن شفاء من کل داء». در قرآن، شفای هر دردی است (۹). امام رضا (ع): «فی القرآن شفاء من کل داء و قال داوود مرضاکم بالصدق و استشفوا بالقرآن فمن لم یشفهِ القرآن فلا شفاء له».

در قرآن دواى هر دردی است، و (سپس فرمود): مرض‌های خود را با صدقه مداوا و آن‌ها را با قرآن شفا دهید، پس کسی را که قرآن شفا ندهد، پس هیچ شفایی برای او نیست (۱۰).

قرآن برای مومنین شفا و رحمت است و یعنی هم بهبود می‌بخشد و هم استقامت را می‌افزاید. چون شفا باید در پی مرض مطرح شود و طبق آیات کریمه و احادیث شریف شفا بخشی قرآن به ابعاد عقلی مرتبط است. عقل و ایمان اگر همراه هم شوند قرآن بر آن اثر شفا بخش دارد ولی اگر فرد با عدم ورود به جرگه مومنین به خویش ظلم کرد و عقلش را در معرض این شفا قرار نداد خواندن قرآن تنها بر زبان او خواهد افزود زیرا ایمان به معنای باور به عالم غیب است ولی فرد ظالم چون به عالم غیب مومن نیست پس قرآن برای او شفا بخش نیست بلکه خسارت‌زا است.

همانگونه که در قرآن فرمود:

ذلک الكتاب لا ریب فیہ هدی للمتقین (۲)؛ الذین یؤمنون بالغیب و یقیمون الصلاه و مما رزقناهم ینفقون. «این است کتابی که در [حقانیت] آن هیچ تردیدی نیست [و] مایه هدایت تقواییان است (۲) آنان که به غیب ایمان می‌آورند و نماز را بر پا می‌دارند و از آنچه به ایشان روزی داده‌ایم انفاق می‌کنند» (۱۱).

زمینه‌ای را شناسایی کنیم تا بتوانیم با یافتن همبستگی بین علت و عامل رفع آن به درمان برسیم. می‌دانیم که طبق آیه شریفه، قرآن شفای دردهای مومنان و عامل زیان برای ظالمین است. با در نظر گرفتن این نکته که تمام قرآن نسخه شفا بخش است و هر شفائی برای مرضی آورده شده است، سوال این است که کسی که قرآن را به عنوان نسخه شفا بخش فرستاده است آیا از بیماری کاملاً اطلاع داشته است؟ آیا قرآن برای همه بشر با خاصیت شفا بخش عمل می‌کند و انواع بشر با هر رتبه ایمانی به اثر شفا بخش قرآن نیاز دارند؟ البته باید بدانیم که مداوا با شفا یا همان بهبودی متفاوت است. مداوا دریافت دوا برای رفع علت مادی است ولی بهبودی یا شفا یافتن، یک امر کلی است و اساساً فرآیندی روانشناختی و معنوی است. بهبودی زمانی رخ می‌دهد که ما واقعیت موجود را بپذیریم و زندگی را با تمام ظرفیتش تجربه کنیم. برخی از افراد هستند که با درد و عذاب جسمی زیادی زندگی میکنند، ولی ادعا می‌کنند که زندگی شان از زمانی که آموخته‌اند چطور با سعه‌ی صدر و به طور محبت‌آمیز با خود و دیگران رفتار کنند، به طور مثبتی تغییر یافته است. آن‌ها با این نگرش جدید، در شخصیت و سبک زندگی شان تغییرات اساسی ایجاد نموده و به سوی یکپارچگی حرکت کرده‌اند.

لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم

با نگرشی الهی به این موضوع، یقین می‌کنیم که خالق انسان و عالم مطلق و تدبیر کننده امور عالم، انسان را آفریده است و خلقت او را مبتنی بر «احسن تقویم» و بهتری قوام قرار داده است. خروج از اعتدال باعث ایجاد امراض می‌شود. در نزول قرآن و بشارتی که خداوند داده است جای تامل فراوان وجود دارد. در شناخت بیماری توسط خداوند هیچ تردیدی نیست بین این نسخه و بیماری باید سنخیت باشد. همانگونه که بین خاصیت ضد باکتری داروی پنی‌سیلین با گلودرد چرکی ناشی از استرپتوکوک نوعی همبستگی است. یعنی دارو، عامل بیماری‌زا را با دقت هدف قرار می‌دهد و با سایر بخش‌های بدن کاری ندارد و در اثر درمانی کاملاً موفق است.

در خاصیت شفا دهنده قرآن هم باید بین بیماری و درمان آن که قرآن است نوعی ارتباط باشد. اگر مرضی متوجه انسان نباشد پزشک دارویی تجویز نمی‌کند. این قرآن برای ایمان آورندگان به خدا «شفا و رحمت» است اما برای ظالمین شفا دهنده نیست. حال باید دید چه نوع بیماری در مومنین وجود دارد که قرآن به آن شفا می‌دهد.

حضرت علی (ع) می‌فرماید: «فان القرآن شفاء من اکبرداء و هو الکفر و انفاق و النی و الضلال» «قرآن، درمان بزرگ‌ترین دردهاست که کفر و نفاق و گمراهی باشد» (۵).

در تفسیر المیزان در ذیل این آیه آمده است که «پس قرآن کریم از آن جهت شفا است که اول صفحه دل را از انواع مرض‌ها و انحرافات پاک می‌کند، و زمینه را برای جای‌دادن فضائل آماده می‌سازد، و از آن جهت رحمت است که صحت و استقامت اصلی و فطری آن را به وی باز می‌گرداند، پس از آن جهت شفا است که محل دل را از موانعی که ضد سعادت است پاک نموده و آماده پذیرشش می‌سازد، و از آن جهت رحمت است که هیات سعادت به دل مؤمن‌داده، نعمت استقامت و یقین را در آن جایگزین می‌کند» (۴).

در اینجا باید گفت قرآن هم شفا و هم رحمت است. هم بیماری جان و دل را اصلاح می‌کند و هم استقامت به ارمغان می‌آورد یعنی سیستم ایمنی را تقویت می‌کند که در مواجهه بعدی با عامل بیماری‌زا نتواند ایجاد بیماری کند یا توان دفاعی را آنچنان بالا می‌برد که عوامل بیماری‌زا اثری نداشته باشد.

در طب امروز برای مقاوم کردن افراد یا ایجاد استقامت که همان تعبیر رحمت است از واکسن استفاده می‌کنیم. واکسن یک نوع توانایی می‌بخشد که

References

1. Verse 82, Al-Isra. *Quran-e-Karim* translated by Qarib. Available from: <http://parsquran.com/data/show.php?sura=17&ayat=%DB%B8%DB%B2&user=far&lang=eng&tran=1>
2. Verse 44, Fussilat. *Quran-e-Karim* translated by Qarib. Available from: <http://parsquran.com/data/show.php?sura=41&ayat=%DB%B4%DB%B4&user=far&lang=eng&tran=1>
3. Verse 57, Yunus. *Quran-e-Karim* translated by Qarib. Available from: <http://parsquran.com/data/show.php?sura=10&ayat=%DB%B5%DB%B7&user=far&lang=eng&tran=1>
4. Tabatabai. *Almizan*, Translated by Mousavi Seyed Mohammad Baqeri Hamadani. Qom: Office of Publications; p. 253, 255.
5. Nahjol balaqe. *176th Sermon*.
6. Heidar Shoayri S. *Jameat-ol-Akhbar*. Tehran: Ahlulbeyt; p. 432; H.
7. Asaro Sadegh. *26469th verse*.
8. Ansari Ghomi N. *Ghorar-Alhekam*. *10316th verse*.
9. Makarem Alakhlagh. p.420.
10. Noori M. *Mostadrek Al Vasael*; 2:98.
11. Verse 2, 3, Baqara. *Quran-e-Karim* translated by Qarib. Available from: <http://parsquran.com/data/show.php?sura=2&ayat=2&user=far&lang=eng&tran=1>

قرآن شفا می‌دهد و هدایت می‌کند شرط نخست ایمان و شرط بعدی تقوا است. و اثر ایمان و تقوا بر غیب انسان است که همان خیال و توهم و تعقل اوست.

تشکر و قدردانی

بیان نشده است.

تضاد منافع

بیان نشده است.